

Innhold

1	Innledning	31
1.1	Introduksjon/oversikt	31
1.2	Bakgrunn for fremstillingen	32
1.3	Noen utviklingstrekk for avtaler om IT-leveranser	34
1.3.1	Innledning	34
1.3.2	Amerikanskinspirerte kontrakter	34
1.3.3	Utvikling av norske standardavtaler	35
2	Utviklingsavtaler for programvare	40
2.1	Innledning	40
2.2	Nærmere om programutviklingsavtaler	40
2.2.1	Partene	40
2.2.2	Kontraktens objekt	41
2.2.3	Spesifikasjon og dokumentasjon	41
2.2.4	Spesialutviklet versus standard programvare	42
2.3	Former for utviklingsavtaler	43
2.3.1	Nærmere om leveranseoppdragene	43
2.4	Utviklingsmetoder	45
2.5	Rettslig plassering av utviklingsavtalene	46
3	Bakgrunnsretten	47
3.1	Innledning	47
3.2	Er kjøpsloven anvendelig på utviklingskontraktene?	48
3.2.1	Innledning	48
3.2.2	Kjøpslovens alminnelige virkeområde	49
3.2.3	Tilvirkningskjøp	54
3.3	Tjenesteytelser og forholdet til de entrepriserettslige regler ..	57
3.3.1	Innledning	57
3.3.2	Likhetstrekk mellom entreprisekontrakter og programutviklingsavtaler	57
3.3.3	Standardavtaler – kontraktspraksis som rettskildefaktor	60

3.4	Oppsummering	61
4	Kontrakter i bransjen	62
4.1	Innledning	62
4.1.1	Statens standard programutviklingsavtale – SSA U 99	62
4.1.2	IKT-Norges avtale om systemutviklingsprosjekt – IKT U 00	63
4.1.3	PS 2000-2	64
4.1.4	Andre standardkontrakter	65
4.2	Fra standardkontrakt til konkret avtale	65
5	Rettslig beskyttelse av programvare – opphavsrett m.m.	68
5.1	Innledning	68
5.2	Bakgrunnsretten	68
5.2.1	Generelt om opphavsrett	68
5.2.2	Særlig om retten til databaser	72
5.2.3	Beskyttelse etter markedsføringsloven	73
5.2.4	Designrett	74
5.3	Programvare mv. som gjenstand for opphavsrett	78
5.3.1	Innledning	78
5.3.2	Verk som kan inngå i leveransen etter en utviklingskontrakt	79
5.3.3	Hva er gjenstand for opphavsrett – de vernede elementer	81
5.3.4	Verkshøydekravet for programvare mv.	82
5.3.5	Bearbeidelser av dataprogrammer. Bruk av utviklingsverktøy	85
5.3.6	Hvem tilkommer opphavsretten? Opphavsrett i ansettelsesforhold mv.	87
5.3.7	Opphavsrettens innhold	90
5.4	Hvem retter åndsverklovens bestemmelser seg mot?	95
5.5	Disposisjonsretten til programvare etter åndsverkloven	96
5.6	Overdragelse av opphavsrett	100
5.7	Overdragelse av eksemplar, herunder kildekoden	102
5.8	Rett til endringer	103
5.9	Rett til videreoverdragelse	105
6	Rettslig beskyttelse av programvare – patenter	109
6.1	Kan dataprogrammer patenteres?	109
6.1.1	Innledning	109
6.1.2	En kort oversikt over utviklingen	110

6.1.3	Dataprogrammer som oppfinnelse – betydningen av teknisk karakter	111
6.1.4	Når har dataprogrammer teknisk karakter?	112
6.2	Kravet til nyhet – forholdet til konfidensialitet	113
6.2.1	Generelt	113
6.2.2	Hjemmel for konfidensialitetsplikt	114
6.2.3	Brudd på konfidensialitetsplikten	114
6.3	Hvem kan patentere – oppfinnerretten	115
6.3.1	Hvem er oppfinner?	115
6.3.2	Flere oppfinnere til samme oppfinnelse	115
6.3.3	Overdragelse av oppfinnerretten	115
6.4	Oppfinnelser skapt i arbeidsforhold	115

DEL II – ANSKAFFELSESPROSESSEN OG FORHANDLINGER

7	Anskaffelsesprosessen	121
7.1	Innledning	121
7.2	Hovedproblemstillinger	122
7.2.1	Virkninger i egen organisasjon og forholdet til omverden	122
7.2.2	Risikofordeling i utviklingsprosjekter	123
7.3	Metoder for utvikling	124
7.3.1	Innledning	124
7.3.2	Fossefallsmetoder – utvikling mot fastlagte krav	127
7.3.3	Iterative metoder – vekselvis utvikling av krav og system	128
7.3.4	Fordeler og ulemper ved utviklingsmetodene	132
7.4	Anskaffelsesformer	133
7.4.1	Innledning	133
7.4.2	Internutvikling med ekstern konsulenthjelp	134
7.4.3	Full kravspesifikasjon eller iterativ innføring?	134
7.4.4	Nærmere om fordeler og ulemper ved ulike anskaffelsesformer	136
7.5	Valg av kontraktstypal	137
7.6	Hovedfasene i en systemanskaffelse	138
7.7	Analysefasen	140
7.8	Forespørsels- og tilbudsfasen	143
7.8.1	Kravspesifikasjon og utviklingsplan	143

	7.8.2 Akseptansekriterier	144
	7.8.3 Prekvalifisering av leverandører	147
	7.8.4 Forespørsel og tilbud	148
8	Offentlige anskaffelser	150
	8.1 Innledning	150
	8.2 Hva regulerer reglene om offentlige anskaffelser?	150
	8.3 Hvorfor bør leverandørene ha kjennskap til reglene?	151
	8.4 Hvor finner man reglene?	151
	8.5 Reglenes bakgrunn	152
	8.6 Reglenes anvendelsesområde	153
	8.7 Overordnede prinsipper	154
	8.8 Spesifikasjon av leveransen	155
	8.9 Prosedyreformer som kan benyttes	155
	8.10 Begrensninger ved bruk av anskaffelsesformen «konkurranse med forhandlinger»	157
	8.11 Utvelgelse og tildeling	162
	8.12 Informasjonsplikter	164
	8.13 Kontraktsvilkår	164
	8.14 Konsekvenser av ikke å følge regelverket	165
9	Kontraktsforhandlinger	167
	9.1 Innledning	167
	9.1.1 Bakgrunnsretten	168
	9.1.2 Betydningen av konkurranse	169
	9.2 Planlegging og gjennomføring av forhandlinger	171
	9.2.1 Grunnleggende krav til avtalen	172
	9.2.2 Forberedelser	173
	9.2.3 Organisering	176
	9.2.4 Gjennomføring	177
	9.2.5 Praktisk tilrettelegging	178
	9.3 Forhandlingsprinsipper	179
	9.3.1 Opptre med vennlighet og respekt	180
	9.3.2 Unngå låste forhandlingsposisjoner	181
	9.3.3 Skill sak og person, og hold deg til saken	182
	9.3.4 Bruk empati	184
	9.3.5 Ansvarliggjør forhandlingsmotparten	184
	9.3.6 Ikke press motparten opp i et hjørne	185
	9.3.7 Finn løsningsalternativer som tjener begge parter	186
	9.3.8 Insister på bruk av objektive kriterier ved uenighet	187
	9.4 Taktiske tips	189

DEL III – KONTRAKTSREGULERING AV
UTVIKLINGSKONTRAKTER

10	Prosjektgjennomføringen	193
10.1	Gjennomføring som partenes felles ansvar	193
10.2	Prosjektets organisering	193
10.2.1	Generelt	193
10.2.2	Kommentar til kontraktsstandardene	195
10.3	Prosjektstyring	196
10.3.1	Styring internt i prosjektet	196
10.3.2	Avtaleregulert planlegging og rapportering	201
10.3.3	Utvikling i henhold til full kravspesifikasjon – standardenes løsning	202
10.3.4	Iterativ utviklingsprosess – standardenes løsning	203
10.4	Fastlegging og endring av spesifikasjoner	205
10.4.1	Generelt	205
10.4.2	Fast kravspesifikasjon	205
10.4.3	Iterativ utvikling	205
10.5	Verifikasjon av faseresultater	206
10.6	Kvalitetssikring	208
10.6.1	Kvalitetsstandarder	208
10.6.2	Kontraktsstandardenes regulering av kvalitetssikring	210
10.6.3	Kvalitetsrevisjoner utført på vegne av kunden	210
11	Alminnelige bestemmelser	213
11.1	Innledning	213
11.2	Partsforhold – rettighetsproblematikk	214
11.3	Definisjoner	214
11.4	Motstridsregulering – rangordning	216
11.5	Ansvar for myndighetskrav	218
11.5.1	Innledning	218
11.5.2	Generelle lover og forskrifter	219
11.5.3	Næringsspesifikk regulering	220
11.5.4	Regler som direkte gjelder utviklingsarbeidet som sådan	221
11.5.5	Oppsummering	221
11.6	Bruk av underleverandører	221
11.6.1	Innledning	221
11.6.2	Kundens behov	221

11.6.3	Leverandørens behov	223
11.6.4	Vurdering	223
11.7	Sikkerhetskrav	224
11.8	Risikoanalyse	225
11.9	Alminnelige bestemmelser i standardavtalene	226
11.9.1	Innledning	226
11.9.2	Partsforhold og rettighetsproblematikk	227
11.9.3	Definisjoner	227
11.9.4	Motstridsregulering – rangordning	227
11.9.5	Ansvar for myndighetskrav	228
11.9.6	Regulering av bruk av underleverandører	229
11.9.7	Sikkerhetskrav	229
11.9.8	Risikoanalyse	230
12	Leveransens omfang – spesifisering av kontraktsgjenstanden	231
12.1	Innledning	231
12.1.1	Kontraktsgjenstanden	231
12.1.2	Begrepsavklaring	232
12.1.3	Resultatforpliktelse eller innsatsforpliktelse?	233
12.1.4	Typer av leveransespesifikasjoner	235
12.1.5	Spesifisering av tilknyttede ytelser	237
12.2	I hvilke sammenhenger er leveransespesifikasjonene relevante?	237
12.3	Valg av utviklingsmetode og spesifikasjonsform	239
12.4	Leveransespesifikasjoner som en del av kontrakten	242
12.4.1	Kundens kravspesifisering	242
12.4.2	Leveransespesifikasjonen ved utvikling basert på fossefallsmetoden	243
12.4.3	Leveransespesifisering ved utvikling basert på iterative prosesser	244
12.4.4	Integrasjon med annen programvare	245
12.4.5	Bruken av bilag	245
12.5	Ytterligere detaljering av leveransespesifikasjonen etter signering	246
12.5.1	Innledning	246
12.5.2	Utvikling etter fossefallsmetoden	247
12.5.3	Utvikling etter iterativ metode	248
12.5.4	Godkjenning av detaljspesifikasjonen	249
12.5.5	Avslutning etter spesifiseringsfasen – avbestilling	250
12.6	Spesifisering av kundens leveranser til prosjektet	250

12.6.1	Kundens leveranser til prosjektet	250
12.6.2	Krav til teknisk plattform	252
12.6.3	Installasjonsforberedelse	252
12.6.4	Kundens øvrige plikter i forbindelse med gjennomføringen	253
12.7	Tolkning av leveransespesifikasjonene	253
12.7.1	Tolkning	253
12.7.2	Intern motstrid og motstridsregulering	254
12.7.3	Endringshåndtering og konfliktløsning	256
12.8	Leveransespesifikasjoner – tilknyttede ytelser	256
12.8.1	Omfanget av tilknyttede ytelser	256
12.8.2	Dokumentasjon	256
12.8.3	Konvertering av kundens data	257
12.8.4	Opplæring	257
12.8.5	Konsulentbistand og andre tilleggstjenester	258
12.8.6	Utviklingsverktøy og utviklingsmiljø	258
12.9	Kontraksstandardenes regulering av spesifisering av leveransens omfang	259
12.9.1	Bestemmelser om spesifisering av ytelsen i SSA U 99	259
12.9.2	Bestemmelser om spesifisering av ytelsen i IKT U 00	261
12.9.3	Bestemmelser om spesifisering av ytelsen i PS 2000-2	263
13	Utvikling og installasjon	264
13.1	Innledning	264
13.2	Utvikling på grunnlag av fastlagt spesifisering til fast pris ...	264
13.3	Utvikling på grunnlag av iterative prosesser	267
13.4	Dokumentasjon	270
13.4.1	Begrepet	270
13.4.2	Dokumentasjon av utviklingsforløpet	270
13.4.3	Brukerdokumentasjon	271
13.5	Andre ytelser	272
13.5.1	Opplæring	272
13.5.2	Konsulentttjenester – bistand utenfor fastpriselementet i kontrakten	274
13.6	Kundens medvirkning	275
13.7	Installasjon	276
13.8	Kontraksstandardenes regulering av utviklingsfasen	277

14	Endringshåndtering	279
14.1	Innledning	279
14.2	Betydningen av kontrakten, forarbeidet og forhandlingene	280
14.3	Endringer og tillegg i utviklingskontrakter til fastpris og etter fastlagt spesifikasjon	282
14.3.1	Kundens ønske om endringer	283
14.3.2	Leverandørens ønske om endringer	286
14.3.3	Tidsmessige konsekvenser av et endringsønske	289
14.3.4	Ressurs- og kostnadmessige konsekvenser av et endringsønske	289
14.4	Endringshåndtering ved utvikling basert på iterative prosesser	291
14.4.1	Kundens ønske om endringer	292
14.4.2	Leverandørens ønske om endringer	293
14.4.3	Tidsmessige konsekvenser av et endringsønske	293
14.4.4	Ressurs- og kostnadmessige konsekvenser av et endringsønske	294
14.5	Nærmere om konsekvenser av endringsønsker	294
14.6	Kontraktmessig håndtering av avtalte endringer	296
14.7	Avvik fra formregler	297
14.8	Kontraksstandardenes bestemmelser om endringshåndtering	298
14.8.1	Innledning	298
14.8.2	Bestemmelser om endringshåndtering i SSA U 99	298
14.8.3	Bestemmelser om endringshåndtering i IKT U 00	300
14.8.4	Bestemmelser om endringshåndtering i PS 2000-2	302
15	Tvisteløsning underveis	304
15.1	Innledning	304
15.1.1	Behovet for prosedyrer for tvisteløsning mens prosjektet pågår	305
15.2	Midlertidige eller endelige tvisteløsningsmekanismer?	306
15.3	Tredjemannsavgjørelse eller avtale mellom partene?	307
15.4	Begrensning i adgangen til tvisteløsning underveis	310
15.5	Partenes forhold mens en tvisteprosedyre pågår	311
15.6	Tvisteløsning i forhold til avslutning av avtaleforholdet	312
15.7	Kontraksstandardenes bestemmelser om løsning av tvister underveis i prosjektet	313
16	Avbestilling	315
16.1	Innledning	315

16.2	Generelt om behovet for avbestilling	316
16.2.1	Behov på kundesiden	316
16.2.2	Behov på leverandørsiden	317
16.2.3	Generell vurdering	317
16.3	Tradisjonell utviklingsmetode – avbestilling etter ferdigstilling av den detaljerte leveransespesifikasjonen	318
16.4	Det økonomiske oppgjør ved avbestilling etter ferdigstilling av den detaljerte leveransespesifikasjonen	320
16.4.1	Regulering av det økonomiske oppgjør	320
16.4.2	Om betaling	322
16.5	Rettigheter til resultatet av spesifiseringsfasen	322
16.5.1	Innledning	322
16.5.2	Kunden skal ha opphavsrett til resultatet av prosjektet	323
16.5.3	Leverandøren skal ha opphavsrett til resultatet av prosjektet	324
16.6	Avbestilling i utviklingsfasen	325
16.6.1	Vurdering	325
16.6.2	Om økonomisk oppgjør ved avbestilling i utviklingsfasen.	327
16.6.3	Rettigheter til utarbeidet materiale	327
16.7	Avbestilling ved iterativ utviklingsmetode	328
16.8	Kontraktsstandardenes regulering av avbestilling	330
17	Levering, testing og godkjenning	334
17.1	Innledning og oversikt	334
17.2	Feil i systemet	335
17.2.1	Feilenes art	335
17.2.2	Feilens alvorlighetsgrad	336
17.3	Generelt om testing av systemet	338
17.3.1	Formål og funksjon ved leverandørens tester	338
17.3.2	Etablering av testmiljø og testdata (test case)	339
17.3.3	Bruk av testspesifikasjoner	340
17.3.4	Manglende beskrivelse av testing i kontraktsstandardene	342
17.4	Leverandørens tester	342
17.4.1	Testing under utviklingen av systemet	342
17.4.2	Testing av den samlede leveranse	343
17.5	Kundens akseptansetest av systemet – godkjenningsperioden	344

17.5.1	Formål og funksjon	344
17.5.2	Grunnlaget for akseptansetesten	345
17.5.3	Gjennomføring av akseptansetestene	346
17.5.4	Kunden oppdager feil	347
17.5.5	Nærmere om hvilke feil som kunden kan kreve rettet før godkjenning	348
17.6	Endelig godkjenning av systemet	349
17.7	Uenighet mellom leverandøren og kunden om godkjenning	350
17.8	Kontraksstandardenes regulering av levering, testing og godkjenning	352
17.8.1	Feilkategorisering i de ulike kontraksstandardene	352
17.8.2	Bestemmelser om utarbeidelse av testspesifikasjoner	353
17.8.3	Bestemmelser om testing i forbindelse med utviklingen av systemet	353
17.8.4	Bestemmelser om leverandørens testing av den samlede leveranse	353
17.8.5	Kundens akseptansetest – godkjenningsperiodens varighet	354
17.8.6	Kundens akseptansetest – gjennomføring	355
17.8.7	Kundens akseptansetest – endelig godkjenning av leveransen	355
18	Konvertering og idriftsettelse	356
18.1	Generelt om konvertering av kundens eksisterende data	356
18.1.1	Når er det aktuelt med konvertering av data?	356
18.1.2	Hvilke data har kunden behov for å konvertere?	356
18.2	Gjennomføring av konverteringen	358
18.2.1	Tidspunkt for gjennomføring	358
18.2.2	Ansvarsfordelingen mellom partene	359
18.2.3	Problemer som kan oppstå i forbindelse med konverteringen	360
18.2.4	Godkjenning av de konverterte data	361
18.2.5	Konvertering som separat prosjekt?	362
18.2.6	Egen konverteringsavtale?	362
18.3	Idriftsettelse av systemet med de konverterte data	362
18.4	Kontraksstandardenes regulering av konvertering og idriftsettelse	363

19	Garanti	365
19.1	Innledning	365
19.1.1	Reklamasjonsrett – garanti – vedlikehold	365
19.2	Garantier i utviklingskontrakter	367
19.2.1	Innledning	367
19.2.2	Nærmere om garantibegrepet – avgrensninger	367
19.2.3	Nærmere om «garantivilkår»	368
19.3	Ulike typer garantier	369
19.4	Retteplikt eller retterett?	370
19.5	Leverandørens plikter	370
19.5.1	Hvilke feil bør omfattes av garantien?	370
19.5.2	Feilrettingsnivået	371
19.5.3	Fremgangsmåten ved retting	371
19.6	Når rettingen innebærer en forbedring av ytelsen	374
19.7	Utløp av garantiperioden	374
19.8	Ny garantiperiode på utbedrede feil?	375
19.9	Garantivilkår i standardkontraktene	375
19.9.1	Bestemmelser om garanti i SSA U 99	375
19.9.2	Bestemmelser om garanti i IKT U 00	376
19.9.3	Bestemmelser om garanti i PS 2000-2	377
20	Vedlikehold	378
20.1	Innledning	378
20.2	Vedlikehold – feilretting – videreutvikling	379
20.3	Feilretting	381
20.4	Tilpasninger, oppgradering og videreutvikling av programvare	381
20.5	Varighet av service- og vedlikeholdspplikter	381
20.6	Øvrige parametre i en vedlikeholdsavtale	384
20.6.1	Generelt	384
20.6.2	Ytelsesnivået	384
20.6.3	Responstid og utbedringstid	385
20.6.4	Vedlikeholdsperioder på døgnet	385
20.6.5	Kundens misligholdsbeføyelser	386
20.6.6	Prisstruktur	387
20.7	Kontraktsstandardenes regulering av vedlikehold	387
21	Kontraktsregulering av opphavsrett og bruk av programvare	389
21.1	Innledning	389
21.2	Fordelingen av rettigheter mellom kunde og leverandør	391

21.3	Regulering av bruksrett i kontrakt – avtaler om disposisjonsrett	399
21.3.1	Innledning	399
21.3.2	Brukere som kan utnytte programvaren	401
21.3.3	Hvilket utstyr skal programvaren kunne brukes på?	401
21.3.4	Omfanget av kundens disposisjonsrett. Skal kundens disposisjonsrett være eksklusiv?	402
21.3.5	Forholdet til tredjemann	405
21.3.6	Disposisjonsrettens varighet	406
21.4	Om overdragelse av opphavsretten til kunden	407
21.5	Videreoverdragelse av ervervet opphavsrett eller disposisjonsrett	409
21.5.1	Utgangspunkter	409
21.5.2	Særlig om retten til å utstede brukerlisenser (kommersialisering)	410
21.5.3	Videreoverdragelse av den ervervede opphavsrett eller disposisjonsrett	411
21.6	Kundens endringsrett	413
21.7	Kontraksstandardenes regulering av rettighetsspørsmålene	415
22	Kontraksregulering av patentrettigheter	418
22.1	Innledning	418
22.2	Patentrettigheter til fremtidige oppfinnelser	419
22.3	Lisenser	420
22.3.1	Innledning	420
22.3.2	Lisensens gjenstand	420
22.3.3	Lisenstaker	421
22.3.4	Eksklusivitet	422
22.3.5	Avgrensning av bruksretten	422
22.3.6	Vederlag og vederlagsmekanisme	423
22.3.7	Underlisensiering og overdragelse	423
22.3.8	Videreutvikling	424
22.3.9	Patentinngrep fra tredjemann	424
22.3.10	Konfidensialitet	424
22.3.11	Bruksplikt – minstevederlag	425
22.3.12	Rettigheter og plikter etter lisensavtalens opphør	425
22.3.13	Rettsmangel – forholdet mellom kolliderende rettighetshavere	426
22.3.14	Rettsmangel – forholdet mellom patenthaver og	

	lisenstaker/patentkjøper som ikke får den avtalte rett	427
	22.3.15 Feil i oppfinnelsen	428
	22.4 Konfidensialitet	428
23	Konfidensialitet (taushetsplikt)	430
	23.1 Konfidensialitetsplikt for leverandøren	430
	23.2 Konfidensialitetsplikt for kunden	432
	23.3 Konfidensialitetspliktens utforming	432
	23.4 Konfidensialitetspliktens varighet	433
	23.5 Kontraktsstandardenes regulering av konfidensialitet	433
24	Deponering av kildekode	438
	24.1 Innledning	438
	24.2 Deponeringsavtaler	439
	24.2.1 Hvor skal kildekode deponeres og hvordan?	440
	24.2.2 Leverandørens plikt til å deponere nye versjoner av kildekode	440
	24.2.3 Depositarens ansvar	441
	24.2.4 Frigivelse av kildekode	442
	24.3 Deponeringsavtalers stilling under leverandørens konkurs ..	442
	24.4 Kontraktsstandardenes bestemmelser om deponering av kildekode	444
25	Pris, betaling og økonomiske garantier	446
	25.1 Betalingsforpliktelsen	446
	25.2 Fast pris eller regningsarbeid?	446
	25.3 Ulike elementer som inngår i vederlaget	448
	25.4 Offentlige avgifter	449
	25.4.1 Innledning	449
	25.4.2 Merverdiavgift	449
	25.4.3 Investeringsavgift	450
	25.5 Betalingstidspunktet	450
	25.6 Incentiv- og sanksjonsordninger	452
	25.7 Prisendringer, indeksregulering og valutaendringer	453
	25.8 Økonomiske garantier	455
	25.9 Kontraktsstandardenes regulering av pris, betaling og økonomiske garantier	456
26	Mislighold og sanksjoner	459
	26.1 Innledning	459
	26.2 Irregulær utvikling – «mislighold»	461
	26.3 Reklamasjon og reklamasjonsfrister	462

26.3.1	Generelt om reklamasjon	462
26.3.2	Reklamasjon og akseptansetest	463
26.3.3	Reklamasjon etter levering	463
26.3.4	Utforming av reklamasjonsregelen	464
26.4	Misligholdsansvar – kort om bakgrunnsrettens løsninger . . .	465
26.4.1	Innledning	465
26.4.2	Krav på naturaloppfyllelse	465
26.4.3	Tilbakeholdelse av egen ytelse (detensjonsrett)	466
26.4.4	Heving	467
26.4.5	Erstatning	467
26.5	Forholdet mellom forsinkelse og mangler	468
26.6	Forsinkelse	469
26.7	Konvensjonalbot	471
26.7.1	Innledning	471
26.7.2	På hvilket tidspunkt begynner konvensjonalbot å løpe?	471
26.7.3	Beregning av konvensjonalbot	471
26.7.4	Nedsettelse av konvensjonalbot	473
26.7.5	Heving ved utløp av konvensjonalbotperioden	475
26.7.6	Forholdet mellom konvensjonalbot og erstatning	475
26.8	Mangler	477
26.9	Grensen mellom feil og mangler	478
26.10	Utbedring – garanti- og reklamasjonsperiode	480
26.11	Prisavslag	481
26.12	Heving	482
26.12.1	Vilkår for heving	482
26.12.2	Gjennomføring av hevingsoppgjøret	483
26.13	Erstatning	484
26.14	Erstatningsberegningen	487
26.14.1	Generelt om hvilket tap som kan kreves erstattet . . .	487
26.14.2	Begrensning av hvilke tapsposter som skal inngå i erstatningsoppgjøret	488
26.15	Ansvarsbegrensninger	491
26.16	Kundens betalingsmislighold	492
26.16.1	Når foreligger betalingsmislighold?	492
26.16.2	Sanksjoner ved betalingsmislighold	493
26.17	Mislighold av kundens leveranseforpliktelse	494
26.18	Kontraksstandardenes bestemmelser om mislighold og sanksjoner	495

26.18.1	Bestemmelser om mislighold og sanksjoner i SSA U 99	495
26.18.2	Bestemmelser om mislighold og sanksjoner i IKT U 00	499
26.18.3	Bestemmelser om mislighold og sanksjoner i PS 2000-2	502
26.18.4	Oppsummering	506
27	Vanhjemmel	509
27.1	Innledning	509
27.2	Konsekvenser av vanhjemmel – ansvarssubjekt	510
27.3	Leverandørens plikter ved påstått brudd på immaterielle rettigheter fra tredjemann	511
27.4	Kort om kundens ansvar for sine leveranser i prosjektet	512
27.5	Standardkontraktenes regulering av vanhjemmel	512
27.5.1	Bestemmelser om vanhjemmel i SSA U 99	512
27.5.2	Bestemmelser om vanhjemmel i IKT U 00	513
27.5.3	Bestemmelser om vanhjemmel i PS 2000-2	514
27.5.4	Oppsummering	515
28	Force majeure	516
28.1	Behov for regulering	516
28.2	Force majeure-situasjoner for IT-leveranser	518
28.3	Varslingsregler	520
28.4	Konsekvenser av force majeure – generelt	522
28.5	Virkning for partenes forpliktelse mens force majeure-situasjonen varer	522
28.6	Spesielt om force majeure som rammer betalingsforpliktelser	523
28.7	Virkninger for kostnader mens force majeure varer	525
28.8	Virkning for avtalens betalingsforpliktelser	527
28.9	Virkning for fremdrift og kostnader når force majeure er over	528
28.10	Rett til å avslutte avtalen dersom force majeure varer over en viss tid	528
28.11	Konsekvenser av at prosjektet avsluttes som følge av force majeure	531
28.12	Force majeure-regulering i standardavtalene	531
29	Risiko, ansvar og forsikring	534
29.1	Innledning	534
29.2	Det norske forsikringsmarkedet	535

29.3	Særtrekk ved ansvarsforsikring	536
29.4	Utvidet ansvarsforsikring for IT-virksomheter	539
29.4.1	Hva forsikringsavtalen består av	539
29.4.2	Hvilke virksomheter vilkårene omfatter	539
29.4.3	Hvem forsikringen gjelder for	539
29.4.4	Hvor forsikringen gjelder	539
29.4.5	Hvilket ansvar forsikringen dekker	540
29.4.6	Materielle unntak og utvidelser	541
29.4.7	Unntak: Varetektsansvaret	541
29.4.8	Gjensidighetsbeføyelser	542
29.4.9	Begrensninger i denne utvidelse	543
29.4.10	Forsinkelsesansvaret	543
29.4.12	Ansvar for underleverandører	546
29.4.13	Omkostninger ved rettsmøte	546
29.4.14	Krenkelse av immaterielle rettigheter	546
29.4.15	Andre unntak	547
29.4.16	Redningsomkostninger	547
29.4.17	Tidsmessige begrensninger	547
29.4.18	Tilleggsforsikring for utgifter til rekonstruksjon	548
29.5	Kontraksstandardenes regulering av forsikringsplikten	549
29.5.1	Regulering av forsikringsplikten i SSA U 99	549
29.5.2	Regulering av forsikringsplikten i IKT U 00	549
29.5.3	Regulering av forsikringsplikten i PS 2000-2	549
30	Eksportkontroll	551
30.1	Bakgrunn	551
30.2	Kontroll med eksport av programvare	552
30.3	Kontraksstandardenes regulering av eksportkontroll	553
31	Lovvalg og tvisteløsning	555
31.1	Lovvalg	555
31.2	Tvisteløsning	556
31.2.1	Innledning	556
31.2.2	Stedsvalg	556
31.2.3	Voldgift eller domstolsbehandling?	557
31.2.4	Forhandlinger mellom partene	560
31.2.5	Oppmannsordning	561
31.3	Lovvalg og tvisteløsning ved iterative prosesser	562
31.4	Kontraksstandardenes regulering av lovvalg og tvisteløsning	563
32	Overdragelse av rettigheter og plikter	565

32.1	Innledning	565
32.2	Overdragelse av rettigheter og plikter etter avtalen til utenforstående	566
32.3	Overdragelser av avtaler innen samme konsern	568
32.4	Overdragelse i forbindelse med fusjon	569
32.5	Overdragelse i forbindelse med fisjon	570
32.6	Endringer i partens forhold	571
	32.6.1 Endringer i eierforhold	571
	32.6.2 Andre endringer i partens forhold	573
	32.6.3 Nærmere om reguleringen	574
32.7	Konkurs	574
	32.7.1 Innledning	574
	32.7.2 Leverandøren går konkurs	576
	32.7.3 Kunden går konkurs	577
	32.7.4 Gjeldsforhandling	577
	32.7.5 Andre problemstillinger ved konkurs og gjeldsforhandling	578
32.8	Kontraksstandardenes regulering av overdragelse av rettigheter og plikter	579
	32.8.1 Generelt	579
	32.8.2 Ved insolvens	581
VEDLEGG		583
PS 2000 Del I – Kontraktsdokument		585
PS 2000 Del II – Generelle kontraktsbestemmelser		588
IKT U – Avtale om systemutvikling		623
SSA U – Programutviklingsavtalen		637
Domsregister		678
Litteratur		679